

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiae S. Thomae Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

Vtru[m] liceat aliquid vendere pluris quàm valeat? 1

urn:nbn:de:hbz:466:1-38762

Ad tertium dicendum, quòd ratio illa procedit de maledictione, secundum quod importat imperium.

QVÆST. LXXVII.

De fraudulentiâ, in emptionibus, & venditionibus contingente, in quatuor articulos diuisa.

Deinde considerandum est de peccatis, quæ sunt circa voluntaria scommutationes. Et primò de fraudulentiâ, quæ committitur in emptionibus & venditionibus. Secundo, de usura, quæ fit in mutuis. Circa alias enim scommutationes voluntarias non inuenitur aliqua species peccati, quæ distinguatur à rapina, vel furto.

¶ Circa primum quærentur quatuor.

¶ Primo, de iniusta vèditione ex parte pretij, scilicet, utrù liceat aliquid vèdere plus quàm valeat.

¶ Secundo, de iniusta venditione ex parte rei venditæ.

¶ Tertio, vtrum venditor teneatur dicere vitium rei venditæ?

¶ Quarto, vtrum licitum sit aliquid negociando plus vendere, quàm emptum sit?

ARTIC. I.

Vtrum licitè aliquis possit vendere rem, plus quàm valeat?

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd aliquis licitè possit vendere rem, plus quàm valeat. Iustum enim in scommutationibus humanæ vitæ secundum leges ciuiles determinatur. Sed secundum eas licitum est emptori & venditori, vt se inuicem decipiant. Quod quidem fit, in quantum venditor plus vendit rem, quàm valeat; emptor autem minus quàm valeat. Ergo licitum est quòd aliquis vendat rem, plus quàm valeat.

¶ 2 Præterea, Illud quod est omnibus commune, videtur esse naturale, & non esse peccatum. Sed sicut Augustinus refert 13. * de Trinitate, Dicitur cuiusdâ Mimi fuit ab omnibus acceptum, Vili vultis

413
4. dis. 15.
q. 3. a. 1.
q. 1. cor.
et q. 2. a.
cor. et 10
cap. 1. de
empt. &
vend.
c. 3. paulò
à prin 6.
10. 3.

cmc-

emere, & carè vendere. Cui etiam consonat quod dicitur Prover. 20. Malum est, malum est, dicit omnis emptor: & cum recesserit, gloriatur. Ergo licitum est aliquid carius vendere, & vilius emere, quam valeat.

c. 13. non longè a fine, 10. 5.
¶ 3 Præterea, Non videtur esse illicitum, si ex conventionem agatur id, quod fieri debet ex debito honestatis. Sed secundum Philos. in * 8. Ethic. in amicitia utilis recompensatio fieri debet secundum utilitatem, quam consecutus est ille, qui beneficium suscepit. Quæ quidem quandoque excedit valorè rei datæ: sicut contingit cum aliquis multum re aliqua indiget, vel ad periculum vitandum, vel ad aliquod commodum consequendum. Ergo licet in contractu emptionis & venditionis aliquid dare pro maiori pretio, quam valeat.

SED contra est, quod dicitur Matth. 7. Omnia quæcumque vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis. Sed nullus vult sibi rem vendi carius, quam valeat. Ergo nullus debet alteri vendere rem carius, quam valeat.

civ. med. illius.
RESPONDEO dicendum, quod fraudè adhibere, ad hoc quod aliquid plus iusto pretio vendatur, omninò peccatum est, in quantum aliquis decipit proximum in damnum ipsius. Unde & Tullius dicit in lib. * de offic. tollendum est ex rebus contrahendis omne mendacium, non licitorem venditor, nec qui contra se licetur, emptor opponet. Si autem fraus deficit, tunc de emptione, & venditione dupliciter loqui possumus. Vno modo secundum se: & secundum hoc emptio & venditio videtur esse introducta pro communi utilitate utriusque, dum scilicet unus indiget re alterius, & è conuerso; sicut patet per Philos. in 1. * Polit. Quod autem pro communi utilitate indudum est, non debet esse magis in gravamen unius, quam alterius. Et ideo debet secundum æqualitatem rei inter eos contractus institui. Quantitas autem rei, quæ in usum hominis venit, mensuratur secundum precium

c. 5. 6. 5. 5.

pretium datum: ad quod est inuentum numisma, vt dicitur in * 5. Ethic. Et ideo si vel pretium excedat quantitatem valoris rei, vel e conuerso res excedat pretium, tolletur iustitiæ æqualitas. Et ideo carius vendere vel vilius emere rem, quam valeat, est secundum se iniustum & illicitum. Alio modo possumus loqui de emptione & venditione, secundum quod per accidens cedit in utilitatem vnius & detrimentum alterius: puta cum aliquis multum indiget habere rem aliquam, & alius læditur, si ea careat. Et in tali casu iustum pretium erit, vt non solum respiciatur ad rem quæ venditur, sed ad damnum quod venditor ex venditione incurrit. Et sic licite poterit aliquid vendi plus quam valeat, secundum se, quamuis non vendatur plus quam valeat habenti. Si verò aliquis multum iuuetur ex re alterius, quam accepit; ille verò qui vendit, nõ damnificatur carendo re illa: non debet eam superuendere: quia utilitas quæ alteri accrescit, non est ex vendente, sed ex conditione ementis. Nullus autem debet vendere alteri, quod non est suum: licet possit ei vendere damnum quod patitur. Ille tamen qui ex re alterius accepta multum iuuatur, potest propria sponte aliquid vendenti supererogare: quod pertinet ad eius honestatem.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut supra dictum est, Lex humana populo datur, in quo sãt multi à virtute deficientes, non autem datur solum virtuosis. Et ideo lex humana non potuit prohibere, quicquid est contra virtutem: sed ei sufficit vt prohibeat ea, quæ destruant hominũ conuictũ; alia verò habeat quasi licita: nõ quia ea approbet, sed quia ea nõ punit. Sic ergo habet quasi licitũ, penã nõ inducens, si absque fraude venditor se suã superuendat, aut emptor vilius emat, nisi sit nimius excessus, quia tũc et lex humana cogit ad restituendũ: puta si aliquis sit deceptus ultra dimidiã iusti pretij quantitãtẽ. Sed lex diuina nihil impunitũ relinquit, quã sit virtuti cõtrariũ: vnde secundum diuinã legem illicitũ reputatur, si in

1.2.9.9.
47.2.

emptione & venditione non sit æqualitas iustitiæ obseruata. Et tenetur ille qui plus habet, recompenfare ei qui damnificatus est, si sit notabile damnum. Quod idè dico: quia iustum pretium rerum non est punctualiter determinatum, sed magis in quadam æstimatione consistit: ita quòd modica additio vel minutio non videtur tollere æqualitatem iustitiæ.

loco cit.
in arg.

Ad secundum dicendum, quòd sicut Aug. ibidem dicit, Minus ille vel seipsum intuendo, vel alios experiendo, vili velle emere, & care vendere, omnibus id credit esse còmune. Sed quoniam reuera vitium est, potest quisque adipisci huiusmodi iustitiam, qua huic resistat & vincat. Et ponit exemplum de quodam qui modicum pretiù de quodam libro propter ignorantiam postulanti iustum pretium dedit. Vnde patet quòd illud commune desiderium non est naturæ, sed vitij. Et idè commune est multis, qui per latam viam vitiorum incedunt.

Ad tertium dicendum, quòd in iustitia commutatiua consideratur principaliter æqualitas rei. Sed in amicitia utilis, consideratur æqualitas utilitatis. Et idè recompenfatio fieri debet secundum utilitatem perceptam: in emptione verò secundum æqualitatem rei.

ARTIC. II.

Vtrum venditio reddatur illicita propter defectum rei venditæ?

414

AD secundum sic proceditur. videtur, quòd venditio non reddatur iniusta & illicita propter defectum rei venditæ. Minus enim cætera sunt pensanda in re, quàm rei species substantialis. Sed propter defectum speciei substantialis non videtur reddi venditio rei illicita: puta si aliquis vendat argentum vel aurum alchimicum: pro verò, quod est vile ad omnes humanos vsus, ad quos necessarium est argenti & auri, puta ad vasa & ad alia huiusmodi. Ergo multo minus erit illicita venditio, si sit defectus in alijs.

¶ 2 Præ-